

**Plejeplan for enge, moser og strandenge ved Brokær, Boddum og
Skibsted-engene
Projektområde 3 i RigKilde-LIFE**

Gældende for perioden 2022-2032

Indhold

1	Indledning.....	3
2	Beskyttelsesmæssig status.....	3
3	Beskrivelse af området og potentiale.....	4
4	Målsætning for projektområde 2, Hvidbjerg Å.....	5
5	Plejeplan for området.....	5
4.1	Tekniske anlæg.....	5
5.1	Drift af arealerne.....	5
5.2	Øvrige retningslinjer.....	6
	Kortbilag 1. Hegn etableret i projektområdet.....	7
	Kortbilag 2. Rydninger udført i projektområdet.....	8
	Kortbilag 3. Hydrologitiltag udført i projektområdet.....	9
	Kortbilag 4. Skilte opsat i projektområdet.....	10

Ansvarsfraskrivelse

Indeværende plejeplan er udarbejdet som led i LIFE projektet LIFE14 NAT/DK/000606 som støttes økonomisk af EU Kommissionen. I henhold til artikel II.7.2 i General Conditions kan de holdninger og den viden, der kommer til udtryk i rapporten, under ingen omstændigheder blive betragtet som EU Kommissionens officielle holdning og EU Kommissionen er ikke ansvarlig for den videre brug af oplysningerne i rapporten.

1 Indledning

Som en del i EU LIFE-projektet, RigKilde-LIFE indgår dele af Natura 2000 området Agger Tange, Nissum Bredning, Skibsted Fjord og Agerø som projektområde 3. Projektområdet er 352 ha.

Det er målsætningen i LIFE-projektet at opretholde, genskabe og udvide arealet med de prioriterede habitatnaturtyper rigkær (typekode 7230), kildevæld (typekode 7220) og avneknippemose (typekode 7210). Sekundært er det målet at forbedre tilstanden i naturtyperne strandeng (typekode 1330), grå/grøn klit (typekode 2130), klithede (typekode 2140), tidvis våd eng (typekode 6410) og hængesæk (typekode 7140), der ofte ligger i mosaik med de prioriterede naturtyper.

Målsætningen udspringer fra Natura 2000 planens konkrete mål for det enkelte områdes naturtyper og arter fra 2010-2015 og er helt eller delvis videreført i seneste og gældende Natura 2000 plan (2016-2021).

Denne plejeplan supplerer Natura 2000 handleplanen for Natura 2000 området 28; Agger Tange, Nissum Bredning, Skibsted Fjord og Agerø med en mere detaljeret plan for de områder, hvor der i forbindelse med RigKilde-LIFE er udført konkrete indsatser.

Plejeplanen beskriver de tiltag, der kan bruges for at nå de opstillede mål for områdernes udvikling med naturtyperne rigkær, kildevæld samt strandeng og hvordan arealerne skal forvaltes fremover. Planen er gældende for perioden 2022-2032 og vil kunne justeres, såfremt der kommer ny viden på området eller der viser sig nye eller andre muligheder for at forbedre naturtypernes bevaringsstatus.

Plejeplanen er udarbejdet i medfør af aktion F4 i Rigkilde-LIFE. Plejeplanen optages som bilag til Natura 2000-planen 2022-2027 for Natura 2000 område nr. 28; Agger Tange, Nissum Bredning, Skibsted Fjord og Agerø, hvorved plejeplanen bliver "lovmæssig operationel".

2 Beskyttelsesmæssig status

Natura 2000 området Agger Tange, Nissum Bredning, Skibsted Fjord og Agerø udgøres af Habitatområde H28 og Fuglebeskyttelsesområde F23, F27, F28 og F39. Kun dele af Natura 2000-området, særligt moseområdet Brokær, de langstrakte strandenge langs Boddums fjordstrækning samt enge og moser ved Skibsted fjord udgør projektområde 3 i RigKilde-LIFE. Samtlige arealer indenfor projektområdet er beskyttet jf. Naturbeskyttelseslovens § 3.

RigKilde-LIFE Projektområde 3 Hvidbjerg Å

I projektområdet er der bl.a. kortlagt rigkær (7220) og kildevæld (7220) samt strandeng (1330), som udgør de primært forekommende habitatnaturtyper indenfor projektområdet. Derudover rummer projektområdet Thys eneste registrerede levested for bilag II arten blank seglmos, der derfor også findes på udpegningsgrundlaget for natura 2000 området.

Af ynglefugle på udpegningsgrundlaget for F27, som dækker projektområde 3, findes rørdrum, klyde og havterne, mens området også er udpeget for trækfuglene kortnæbbet gås, lysbuget knortegås, hvinand, toppet skallesluger og hjejle.

3 Beskrivelse af området og potentiale

Projektområdet udgøres som nævnt af dele af Natura 2000 område nr. 28 og repræsenterer store sammenhængende arealer med mosetyperne rigkær og kildevæld i Dover Kil/Brokær området. Strandengene varierer mellem smalle bræmmer langs fjorden og store sammenhængende strandengsarealer som ved f.eks. Boddums østlige ende. Enkelte steder som ved Skibsted fjord engene, afløses strandengen af rigkær og kildevæld jo nærmere man kommer den gamle kystskrænt, der danner en naturlig linje mellem natur- og landbrugsarealerne. Områderne indenfor projektområde 3 er alle privatejede på nær en enkel matrikel ejet af Naturstyrelsen.

Naturtilstanden for de lysåbne kortlagte habitatnaturtyper er for de fleste områder god. Den gode naturtilstand skyldes bl.a. at der forekommer store arealer, der er under pleje i form af afgræsning eller rydning. Det gode artsindeks skyldes bl.a., at der oftest er mange særligt følsomme arter.

Dog er der fortsat arealer uden pleje og under tilgroning hvilket giver arealerne en moderat naturtilstand. Her er det især tilgroning i høje græsser og urter, afvanding og/eller tilgroning i vedplanter, der giver naturen problemer.

Med projektet er der iværksat følgende tiltag:

1. Afgræsningen indenfor projektområdet er forbedret ved forøgelse af arealer med afgræsning samt udbedring af faciliteter, herunder med nyt hegn på i alt 78,1 ha, incl. led, kreaturovergange, fangfolde, drikkevandsforsyninger og strømforsyninger. Derudover etablering af 100 meter kreaturpassage til fordel for pleje af rigkærsarealer.
2. Eksisterende eller potentielt rigkær er forbedret ved rydning af pileopvækst eller tagrør på i alt 22 ha med efterfølgende afgræsning.
3. Hydrologien er blevet forbedret på i alt 19,3 ha ved at grøfter og dræn er blevet lukket eller omlagt.
4. Formidlingskilte er opsat

Blomstrende leverurt i Brokær

4 Målsætning for projektområde 2, Hvidbjerg Å

Målsætningen for delområdet er ifølge Rigkilde-LIFE-projektet, at:

Genskabe og fremme udviklingen af habitatnaturtyperne rigkær (7230) og kildevæld (7210)

5 Plejeplan for området

4.1 Tekniske anlæg

I forhold til publikumsfaciliteter, klargørelse af området til græsning og forbedring af hydrologi, er der blevet etableret/sat følgende tekniske anlæg i projektområdet.

1. 10,2 km nyt hegn, incl. led, kreaturovergange, fangfolde, drikkevandsforsyninger og strømforsyninger
2. 100 meter kreaturpassage
3. 3 formidlingskilte

5.1 Drift af arealerne

I den fremtidige forvaltning er det vigtigt at bevare de ryddede og afgræssede områder lysåbne med naturlige hydrologiske forhold.

Retningslinjer for driften af projektområderne:

- Afgræsning skal foregå med kreaturer i perioden 1. april til 1.oktober eller længere, hvis arealets tilstand tillader det. I nogle af de vådeste blødbundsområder kan en kortere udbindingsperiode dog være nødvendig af hensyn til kreaturerens sikkerhed. Græsningstrykket skal følges nøje med henblik på tilpasning.
- Tilskuds fodring må ikke finde sted. Dog kan der i forbindelse med indfangning af dyr foretages let fodring i fangfold. Evt. restfoder fjernes efterfølgende
- Mindst hvert 3. år føres tilsyn med ryddede/slåede arealer, og der følges op med skånsom rydning/slåning af genvækst, såfremt det vurderes at udgøre en trussel for naturtyperne. Thisted Kommune forestår tilsyn og eventuel opfølgning.
- Mindst hvert 3. år føres tilsyn med etablerede paddeskrab og eller vandhuller med henblik på at vurdere, om der er behov for at udføre tilpasninger eller oprensninger. Om nødvendigt iværksættes pleje for at opretholde paddeskrabene som egnede levesteder for padder. Endvidere føres tilsyn med, om der sker nytilløbninger, fodring eller opsætning af andehuse eller andre påvirkninger, som skal bringes til ophør. Thisted Kommune forestår tilsyn og eventuel opfølgning.
- Mindst hvert 3. år følges op på hydrologiske tiltag, med henblik på at sikre, at afværgegrøfter, mv. vedligeholdes i overensstemmelse med det tilsigtede formål. Thisted Kommune forestår tilsyn og eventuel opfølgning.

Gøgeurt i Brokær

- I løbet af 2023 besigtiges de 3 skilte i delområdet, og det besluttes, om de skal vedligeholdes, ændres eller afvikles efter afterliferperioden. Tilsyn og opfølgning udføres Thisted Kommune.

5.2 [Øvrige retningslinjer](#)

Udover ovennævnte bestemmelser for den løbende pleje gælder følgende:

- Hegnsvedligeholdelse er omfattet af græsningsaftalen

Topstartuer i kildevæld ved Brokær

Kortbilag 1. Hegn etableret i projektområdet

Kortbilag 2. Rydninger udført i projektområdet

Kortbilag 3. Hydrologitiltag udført i projektområdet.

Kortbilag 4. Skilte opsat i projektområdet

